

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, L. Doedes, G. D. Jordens,
J. F. Ligtenberg, Ch. J. I. M. Welter.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September.
De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagnmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Liberalisme. *)

Nadat zoo uitdrukkelijk was verzoekt geworden van de vergaderingen der Debating-Club geene formeele verslagen meer te geven, had men zeker mogen verwachten dat naar dien wensch zou worden gehandeld. Het wekte dan ook terecht verwondering dat in het studenten-weekblad d. d. 21 Maart van den laatsten Debating-avond toch een uitvoerig verslag voorkwam. En wat de zaak nog meer onaangenaam maakte was de omstandigheid dat het verslag van alles behalve goede qualiteit was. Dit is des te meer te betreuren omdat de redactie van het Studenten-Weekblad voorheen aan het verslag-geven van vergaderingen veel moeite besteedde, moeite die, naar 't mij voorkomt, niet altijd verspild was.

Als poging om althans iets te herstellen van wat de verslaggever met zijn weinig verbandhoudende en zeer verwarde aantekeningen van de discussies kan hebben bedorven, wil ik in dit blad nog eens 'teen en ander gaan zeggen over 't Liberalisme, daarbij in hoofdzaak denzelfden gedachtengang volgende die in het debat met den heer s' Jacob de mijne was.

Het gerucht loopt dat Mr. S. van Houten een blad zal gaan oprichten en dat dit zal gebeuren in overleg en in samenwerking met o. a. Jhr. Smissaert, den secretaris van de „Vereeniging van Nederlandsche Werkgevers.” Wie de staatkundige mopper-brieven van den oud-minister leest en weet in welke richting de genoemde vereeniging op politiek terrein werkzaam is, die zal begrijpen wat dit plan beteekent. Het zal moeten belichamen een poging om de verspreide oud-liberale elementen in den lande tot werkdadigheid aan te moedigen, om rondom de oppositie-vaan van Van Houten een macht van strijdbare en stemhebbende Nederlanders op te trommelen. We willen in 't midden laten of deze poging kans heeft op succes, maar alleen constateeren dat dit zeker is: de groepeerings van de geestverwanten van Mr. van Houten om een eigen standaard kan er veel toe bijdragen om een einde te maken aan de doller verarring die in de „liberale” kiezersmassa op dit oogenblik bestaat. En Mr. van Houten zal de erkentelijkheid van alle democraten verdienen, indien het hem werkelijk gelukt de onvervalschte liberalen van de met-voortstrevendheid-aangelengde te scheiden. Het onderwerp is dus, ook al had de heer s' Jacob het op de Debating-Club niet aan de orde gebracht, thans actueel genoeg om ons er eens mee bezig te houden. We zijn overtuigd dat dit voor jonge menschen van veel belang is. Misschien is er geen naam die door de meesten zoo weinig begrepen en toch zoo licht aanvaard wordt als die van liberaal. Wanneer men niet streng-geloovig is opgevoed, wanneer vader liberaal

is of was, wanneer ooms liberaal zijn, wanneer de heeren van de kennis liberaal heeten, en de societeits-club waarmee men in vacantedagen in aanraking komt uit liberalen bestaat, dan is men als 't ware voorbeschikt liberaal kiezer te worden en in verkiezingsdagen de politiek der liberale kamerleden, hoe onbegrepen ook, als de zijne te aanvaarden. Hieraan mag wel eens een eind komen. In onzen tijd is het politiek leven te belangrijk, van te veel invloed op het leven der verschillende volksklassen, dan dat men zoo klakkeloos een of andere richting mag gaan aanhangen.

Het liberalisme, niet in den zin zooals het aan bittertafels en op verkiezingsmeetings wordt bedoeld, maar in den werkelijken zin van het woord, is een stelsel van denkbeelden uit de tweede helft van de 18e eeuw. Dat liberalisme wil vrijheid op allerlei gebied, vrijheid vooral in het economisch leven. De staat mag zich niet bemoeien met de productie, tenzij dit hoogst noodig is, wat bijv. 't geval kan zijn wanneer een of andere belangrijke bron van het volksbestaan zonder staats-tusschenkomst haar voordeelen onmogelijk zou kunnen leveren. Maar nooit mag de staat zich inlaten met de distributie, de verdeling van het product der maatschappelijke samenwerking. De staat moet zorg dragen voor de orde en voor de vrijheid der individuen binnen zijn gebied, voor de handhaving van verkregen rechten, voor de bescherming van verworven eigendommen (door noeste vlijt!) Daarbij moet de staat zorgen voor de handhaving van zijn zelfstandig bestaan, waar dit van buiten mocht worden bedreigd. Zoo ongeveer laat zich het voornaamste van het echte liberalisme samenvatten.

Waar komen nu deze denkbeelden vandaan? Zij zijn, als alle denkbeelden, niet voor alle tijden, maar eigen aan een bepaalde periode in de geschiedenis der voortbrenging. Zij behooren thuis in de jaren van het opkomend industrieel-kapitalisme.

Toen in de 18e eeuw de economische verhoudingen zich zoover hadden ontwikkeld, dat de feodale productie-wijze niet meer in haar zuiveren vorm bestaanbaar was; toen naast het grond-kapitaal, door kolonialen handel en roof vooral, een aanzienlijke hoeveelheid geld-kapitaal was gekomen; toen de achteruitgang van velen in den landbouw en de armoede in de steden werkkrachten voor de industrie in overvloed voorradig hadden gemaakt, en de manufactuur het oude gemoedelijke gilden-bedrijf ging verdringen; toen in een woord de voorwaarden aanwezig waren waarbij de groot-industrie, gebruik makende van de technische hulpmiddelen door uitvindingen voor en na aan de hand gedaan, zich zou kunnen ontwikkelen; toen voelde de samenleving, en van haar vooral de derde stand, zich bekneeld in de banden der feodaliteit. De gilden, de monopolies, de onvrijheid van personen, ze stonden de ontplooiing van het kapitalisme in den weg. Sterk deed zich dus gevoelen de behoefte aan de afschaffing van al die banden, aan vrijheid van bedrijf, vrijheid van verkeer en vrijheid van persoon. Het jonge kapitalisme kon niet groeien in het keurslijf der feodale instituten, het ging dat van zich werpen. De beweging tegen de staatsbemoeiing met het economisch leven werd versterkt door de oppositie die tegen het staatsbestuur was gevoed door de grove willekeur en tyrannie van 'tancien régime. En krachtig werkte mee de reactie tegen het mercantilisme, welke reactie zich vooral uitte bij monde der physiocraten, van wie in 'tbijzonder Quesnay en Turgot bekend zijn.

*) Mocht iemand lust hebben, opgewekt door het even pittige als nobele stukje van den heer D. T. in 't vorige weekbladnummer, de boeken te noemen waaruit ik het bovenstaande moet hebben overgeschreven, dan hoop ik dat hij aan dien lust gevolg geven zal. Hij kan niet zulke gekke boeken noemen of ze zijn betere bronnen dan de duim waaruit de heer D. T. zijne verheffende mededeelingen zuigt.

Op de schouders der physiocraten stond dan Adam Smith, de geleerde Schot, die de vrijheidsdenkbeelden van zijn tijd uitdrukte in het beroemde boek „Wealth of nations”.

Wanneer we nu eens opletten in welke streken vooral de liberale beginselen van Smith aanhangers vonden dan kunnen wij daaruit aangaande den aard van die beginselen reeds iets leeren. De naam manchester-school is bekend, en men weet dat deze hieraan te danken is dat vooral in de destijds opkomende fabrieks-streken van Manchester en naburige steden het liberalisme grooten ingang vond. Dit wijst er op dat het liberalisme de uitdrukking was van de economische belangen der industrieel, juister der industrieelen.

Maar niet slechts in Engeland, ook op het continent werden de gedachten van Smith en zijn school goed ontvangen. De Fransche schrijvers Bastiat en Say werkten in zijnen geest voort, al beschikten zij bij lange na niet over de scherpte en ruimheid van blik, die Smith voor zijn tijd kenmerkte.

Dat in ons land later Vissering en De Bruin Kops de mannen van de Manchester-school werden, zal den meesten wel bekend zijn.

Wat verwachtte nu de liberale economie? Van het „laisser faire”, van het zich niet bemoeien van den staat met 't economisch leven en bewegen, verwachtten de liberalen de algemeene welvaart. De vrije werking der maatschappelijke natuurkrachten zou volgens hen een verbetering van aller levensomstandigheden met zich brengen. Het was de natuurlijke gang van zaken, zoo meenden ze. Laat ieder vrij; ieder weet zelf het beste wat zijn belang is, beter dan de staat dat weet; werkt ieder voor zich zelf dan moet het allen goed gaan. Wanneer er in 't laatst van de 18e eeuw veel armoede en ellende was dan kwam dit voornamelijk, meenden de liberalen, doordat de staat had ingegrepen, had gemeend het beter te weten dan de natuur zelf. Geen staatsbemoeiing dus, laissez aller, laissez faire; de maatschappij redt zich zelf, het individu bevordert met zijn eigenbelang het belang der gemeenschap. En uit die vrije werking der maatschappelijke krachten zal verrijzen een „harmonie économique”, omtrent welke men zich in prachtige toekomstdroomen verloor.

Maar . . . . . die harmonie kwam niet!

Want de liberale economisten, of zooals hunne bewonderaars hen gaarne noemen: de economisten zagen over het hoofd dat de vrijheid die zij wenschten, geene vrijheid was. Dat die vrijheid slechts bandeloosheid kon zijn, gevende aan den economisch sterke de gelegenheid om den economisch zwakke te verdrukken en te benadeelen. Die vrijheid beteekende de dwingelandij van het kapitaal. Zij was een karikatuur van vrijheid omdat in den strijd om het bestaan niet allen even goed gewapend zijn, en zij de macht gaf aan den sterke en den minder nauwgezette, terwijl ze het proletariaat, de massa van hen die niets dan hun arbeidskracht bezitten, overliet bijkans „taille et corvée à merci”. In een onlangs verschenen brochure van den Rotterdamschen Bestuurdersbond wordt dit aardig gezegd: „Patroon en werkmán zijn wel beide vrij maar zij zijn niet gelijk . . . . . De patroon staat tegenover den werkmán als een groote polderjongen met een zwaren knuppel tegen een zwakkeling wiens handen en voeten gebonden zijn. Dat is de vrijheid waartoe de concurrentie heeft gevoerd.”¹⁾

Zoo was dus het liberalisme een stelsel dat paste aan de belangen van de bezittende klasse, den opgeheven derde stand, de bourgeoisie. De vrijheid van bedrijf, de vrijheid van verkeer, de vrijheid van den verkooper der arbeidskracht om zijn waar aan de markt te brengen, die veelzijdige vrijheid kwam hoofdzakelijk ten goede aan 't kapitaal. Zooals altijd identificeerde de heerschende klasse haar belang met dat der geheele samenleving en gaf zij het „laisser faire” uit voor weldadig aan 't algemeen. En als zij dit niet willens en wetens deed, dan was het omdat hare kopstukken niet in staat waren buiten de grenzen van hunne eigene klasse zuiver waar te nemen.

Intusschen mogen wij niet vergeten dat het liberalisme voor de jeugd-periode van het kapitalisme noodzakelijk was. Zonder dat zou zich de industrie niet zoo spoedig en zoo breed hebben kunnen ontwikkelen, was dus ook niet gekomen de groote vooruitgang in de techniek die gekomen is, en die een zegen belooft voor de toekomst. Het parti-

culier initiatief, de vrije mededinging, zij mogen de arbeidersklasse in loonslavernij gebracht en gehandhaafd hebben, zij zijn ook de prikkels geweest voor de uitvindingen op technisch, en in verband daarmee van de vorderingen op wetenschappelijk gebied. Wij danken de ontwikkeling van het machinewezen aan de jacht naar relatieve meerwaarde. Maar laten wij niet over het hoofd zien dat het „laisser faire” ook met het machinewezen het aanzijn gaf aan den ongezonden fabrieksarbeid, den nachtarbeid, den overmatig langen werkdag, de beroepsziekten, de vrouwen- en kinder-exploitatie, de chronische overproductie, de voortdurende bestaans-onzekerheid voor den werkmán. Wanneer wij boeken lezen als Sherard's „White Slaves of England”, Frank Hird's „Cry of the Children”, Nieuwenhuis' „Vergeten Hoofdstuk”, of kennis nemen van de verslagen der arbeids-enquête en die der arbeids-inspecteurs, en we vernemen daaruit hoe ontzachelijk de ellende bij het proletariaat is, laten we dan ook bedenken dat al dat leed evengoed als de op andere plaatsen aanwezige overvloed en vreugde, voor een heel groot deel de vrucht is van het „laisser faire” in het kapitalisme. Dan zullen we het „laisser faire” verwerpen, uit de gevolgen ervan lessen trekkend voor onze gedragslijn van nu en van morgen.

Met de tegenstellingen die het kapitalisme voortbracht, baarde het ook de macht die het „laisser faire” zou terzijde stellen en de doodsvijand van het kapitalisme zelf zou worden: de arbeidersbeweging.

Zoolang de bourgeoisie de alleenheerschappij bezat kon het liberalisme het gehuldigde stelsel zijn. Geheel strookende met de belangen der bezitters, sprak het van zelve dat deze het slechts zoo lang onvervalscht konden in practijk brengen als hun politieke macht zoo goed als onbetwist was. Zoodra er echter sprake kwam van eene andere macht, zich stellende tegenover de bourgeoisie, begon de ingenomenheid met de Manchester-leer af te nemen en zouden er aan de arbeidersbeweging voor en na concessies moeten worden gedaan.

Al vóór dat er eigenlijk van eene arbeidersbeweging in den huidige zin van 't woord, gesproken kon worden, had het socialisme reeds eenigermate zijn invloed op de staathuishoudkunde doen gelden. Men denke bijv. aan John Stuart Mill, die door kennismaking met de denkbeelden der Saint-Simonisten en ook door den indruk dien de Juli-omwenteling van 1830 op hem maakte, werd opgewekt tot kritische beschouwing van het liberalisme; zooals hij later verklaarde: „My eyes were opened to the very limited and temporary value of the old political economy, which assumes private property and inheritance as indefeasible facts and freedom of production and exchange as the „dernier mot” of social improvement.”

Maar de moderne arbeidersbeweging, die zich tegen den liberalen gang van zaken zou verzetten gaan, kwam eerst later, omstreeks 1848. Na de gelijkheids-droomen en heilstaats-idealen der Utopisten van de eerste helft onzer eeuw, verrees een Marx die de maatschappij aan een diepgaand wetenschappelijk onderzoek zou onderwerpen, de „politische oekonomie” scherp zou gaan kritiseeren, en het proletariaat het geestelijk strijdmateriaal aan de hand zou doen, dat het na hare bewustwording zoo zeer behoefde. En in het zelfde jaar dat de bourgeoisie met hare revolutie de laatste groote overblijfselen der feodaliteit, die haar nog in den weg stonden, opruimde, in het jaar dat ze de kroon zette op het werk van hare economische en politieke bevrijding, in 1848, gaven Marx en Engels in opdracht van den Londenschen „Bund der Gerechten” een boekje in het licht, dat de grondslag zou worden van de socialistische wetenschap, het doodvonnis inhield van 't kapitalisme. Geen boek misschien, waarvan het verschijnen voor onzen tijd zooveel beteekenend is, als het „communistic manifest.”

Naarmate de arbeidersbeweging in kracht won, verging de bourgeoisie de lust en ontkwam haar de tijd voor het satisfait-zijn. Eendeels doordat de klachten van het volk over de ellende waarin het leven moest, steeds veelvuldiger en altijd dringender werden en bij verscheidene individuen het besef wekten dat verbetering moest worden beproefd. Anderdeels omdat tusschen die klachten ook dreigementen klonken, die de heerschende klasse wel bevreesd moesten gaan maken voor de veiligheid van hare voortreffelijke orde. De welwillenden dus en de beangstigden, degenen die door rechtsgevoel en zij die door vrees werden gedreven, hadden alle reden om de staathuishoudkunde een nader onderzoek te doen ondergaan. En waar de ijverige propaganda der socialistischen de bewustwording der arbeiders in

1) Minimum-loon en Maximum-arbeidstijd, een kritiek op de handelingen van B. en W. en den Raad der gemeente Rotterdam pag. 3.

steeds ruimeren kring bewerkte, werd die reden met den dag ernstiger. We zien dan ook weldra uit de kringen der bourgeois-geleerden personen opstaan die breken met het *laisser-faire*. En in het tijdperk van 1860—1870 hetzelfde waarin het eerste deel van „Das Kapital” verscheen (1867), waarin de Internationale werd opgericht (1864) en ook in Nederland de arbeidersbeweging vasten vorm ging aannemen, ontbrandt in wetenschappelijke kringen heftigen strijd over de grondslagen van het liberalisme. In ons land waren het allereerst Mrs. N. G. Pierson en S. van Houten die in een aantal geschriften en artikelen (in De Gids) hun bedenkingen tegen de klassieke economie uiteenzetten. In het daarop volgend decennium waren het vooral de mannen van de „Vragen des Tijds” die den strijd tegen het Manchesterdom met kracht voerden (Mrs. B. H. Pekelharing, A. Kerdijk, H. Goeman Borgesius, S. van Houten, e. a.). In Duitschland bovenal werd de beweging tegen de oude school zeer sterk. Op eene bijeenkomst te Eisenach, September 1872, werd onder voorzitterschap van Schmoller eene vereeniging opgericht waarvan een groot aantal bekende geleerden deel gingen uitmaken. Noemen we slechts Roscher, Knies, Hildebrand, Wagner, Brentano, Werner Sombart. Deze „Sozial-politiker”, spottend voor „katheder-socialisten” uitgemaakt, kregen een zeer grooten invloed op de staathuishoudkunde als wetenschap en op hare toepassing in de politiek. Men vorschte nu, meer dan vroeger, naar het wezen van maatschappij en staat. Verworpen werd het dogma dat de staat zich zoo weinig mogelijk met 't maatschappelijk leven mocht inlaten. In de plaats daarvan kwam de zienswijze, dat de staat een sterke macht moest uitmaken die zich boven het egoïsme der individuen en der klassen kon verheffen, en dit zou breidelen; daarmee de distributie van 't maatschappelijk arbeids-product billijker makende en de lagere klassen beschermende. Op allerlei maatschappelijke noodden werd nu ijverig acht geslagen en van sociale wetgeving werd de verbetering der algemeene levensomstandigheden verwacht. Maar geenszins was het de bedoeling der „sozial-politiker” den strijd aan te binden tegen het kapitalistisch loonstelsel zelve. Integendeel hoopte men met een doeltreffende economische politiek het kapitalisme voor bankroet te vrijwaren.

De sociaal-demokratie werd door dit streven natuurlijk alles behalve overbodig gemaakt. Dieper gaande dan de moderne economie, de ethisch-historische school zooals hare aanhangers haar noemden, met hare kritiek op de maatschappij, de grondslagen van het kapitalisme volstrekt niet sparende, bleef zij ook verder gaan met hare wenschen. En ware dit anders geweest, dan was van geen katheder-socialisme, van geen sociale hervorming, van geen breken met het liberalisme, ooit iets vertoond. Want juist de groeiende en steeds meer dreigende macht der sociaal-demokratie bewerkte den afval van een deel der bourgeoisie van 't „laisser faire”. Minister Pierson sprak onlangs in de Eerste Kamer van eene „ontwaking der consciëntiën”. Dit is eene mooie voorstelling van het verschijnsel, dat de bourgeoisie door de opdringende arbeidersbeweging tot het prijs geven van haar meest dierbare dogma's werd genoodzaakt. Klaas Vaak is van de consciëntiën der burgerpolitici gevlucht omdat het vastberaden oog van den arbeider hem dreigend aankeek. Het liberalisme, zooals we reeds zeiden; was slechts bestaanbaar zolang de bourgeoisie de macht geheel in handen had. Toen de machtsverhoudingen in den staat veranderden, moest ook de politiek een wijziging ondergaan. Lassalle noemt de grondwet de afspiegeling van de machtsverhoudingen in den staat (Ueber Verfassungswesen.) Wanneer de waarheid van deze opvatting aan een ding duidelijk te demonstreeren is, dan is ze dat aan de bepalingen van de constitutie betreffende het kiesrecht. Veranderen de machtsverhoudingen dan moet art. 80 worden herzien. We weten het uit wat we zelf beleefden. Ook nu staan wij weer voor die kwestie. Het kiesrecht-Van Houten van 't jaar 1894, geregeld bij wat de arbeiders noemen een „knutselwet” en wat de auteur zelf een „menschelijker-wijze volmaakte” wet noemt, is niet in overeenstemming met de machtsverhoudingen die op dit oogenblik reëel zijn. De arbeiders eischen een grooter aandeel in de staatsmacht, dan waarover zij nu beschikken. Zij zullen dat aandeel erlangen en, het verkregen, met het stembiljet eigen vertegenwoordigers in het parlement brengen, die eene politiek kunnen voeren in overeenstemming met de belangen van het proletariaat. Maar ook zonder algemeen kiesrecht, ook zonder eigen afgevaardigden in staten-generaal en gemeenteraden, oefenen de arbeiders reeds invloed op de wetgeving; mits zij zich van hunne

klassebelangen bewust zijn en zich organiseerden. Wil men daarvan een bewijs dan is dat voorhanden in het feit dat voor de land-arbeiders door de wetgeving der tegenwoordige sociaal-rechtvaardigen veel minder wordt gedaan, dan voor de industriele werklieden. De land-arbeiders zijn over 't algemeen weinig ontwikkeld, slecht georganiseerd. Of zij hebben het kiesrecht niet en dringen er niet op aan het te krijgen, of ze loopen aan den leiband van geestelijkheid en dorps-grootheden. Zij zijn dus voor de zetels der burgerlijke kamerleden weinig gevaarlijk. De industrie-arbeiders daarentegen hebben meer macht. Meestal wonende in de groote steden, waar veel meer gelegenheid is tot ontwikkeling, beter georganiseerd, zich helderder van hunne klassebelangen en van het doel der arbeidersbeweging bewust, vormen zij eene macht die door candidaat-kamerleden naar de oogen gezien en naar den mond gepraat moet worden, die men met belofte van sociale hervorming aan zich wil binden en terughouden van den dreigenden stap naar de sociaal-demokratie. Mr. Van Houten, de man die vroeger het liberalisme bestreed en het nu tracht te doen herleven in zijn zuiveren vorm, die wellicht gehoopt had met zijn kieswet eene staten-generaal te krijgen die tot het voeren van „liberale” politiek bereid was, Mr. Van Houten zegt in zijne brochure „Liberaal of vrijzinnig sociaal demokraat” van de verkiezingsprogramma's der burgerpartijen: „Psychologisch schijnt de verklaring van deze program-manie te zijn, dat de leiders der verkiezingen speculeerden op de nieuwe werklieden-kiezers en op hunne hervormingsgezindheid, inzonderheid ook voor maatregelen, waarvan zij en hunne verwanten in hun zak profijt zouden hebben. De zaak bij haren naam noemenden bevatten deze programma's eene wezenlijke corruptie”!

Nu het echter den socialen hervormers gebleken is, dat zij tot een eenigszins vertoonbare naleving hunner beloften nog niet machtig genoeg zijn, komen ze voor eene moeilijke kwestie. Kiesrecht uitbreiden of niet. Doen ze het, dan loopen ze gevaar dat de nieuwe kiezers niet hen maar socialisten naar de kamer zullen willen sturen, en dan zouden zij macht verliezen, wat ze niet wenschen. Hun heele hervormings-ijver komt juist voort uit het verlangen om de macht te behouden. Breiden ze het kiesrecht niet uit, dan blijft hun sociaal-wetgeven prulwerk, en dat schaadt hun macht niet minder. Wat moeten ze doen? Gelukkig, de slimmerds hebben een uitvlucht gevonden. Regeering en Staten-generaal zeggen ze hebben het zóó druk met al de ontwerpen die op aanneming liggen te wachten, dat het schande zou zijn door grondwets-herziening in den kabel dier werkzaamheden een kink te brengen. Zoo hopen ze hun goedkoope sociale hervorming voort te zetten, en te voorkomen dat het volk zelf in de plaats der goedkoope eene goede wetgeving behartigt.

Toch, men kan de kiesrechtuitbreiding uitstellen, afstellen kan men haar niet. De kieswet—Van Houten van 1894 behoort bij de politiek—Van Houten. Zij is er op gemaakt „de gezeten werklieden” (die het minst revolutionair worden geacht, wat wel eens zou kunnen tegenvallen) in te sluiten en de „proletariërs en vagebonden” uit te sluiten. (Staatk. brieven.) Van de politiek—Van Houten echter is geen werkman meer gediend, en dus zal het kiesrecht—Van Houten ook moeten plaats maken voor een, dat meer in overeenstemming is met de sociale politiek van dezen tijd. De bezittende klasse zal, of zij wil of niet, meer en meer voorrechten en voordeelen moeten opofferen. De omstandigheden zijn zoo, dat wil zij haar eigen belang behartigen zij noodzakelijk maatregelen zal moeten nemen die voor 't oogenblik met haar eigen belang in strijd zijn. Dat zij een deel van hare meerwaarde moet opofferen wil zij het gevaar ontkomen van grootere schade te moeten belooopen.

Echter zal toch niets in staat zijn op den duur de bewustwording der arbeidersklasse tegen te houden en haar in het gareel der burgerlijke heerschappij te doen blijven loopen. Juist de klontjes die men haar toewerpt om haar zoet te houden en aan zich te verplichten, zal zij erkennen als met dat doel gegeven. En aaneengesloten zal zij als eigen partij optrekken om wat meer en wat beters dan die klontjes te vermeesteren. Van dat moment af aan zal de bourgeoisie het plezier van de sociale hervormingen zien afgaan; begrijpende dat het hun niet meer gelukt de arbeiders met program-beloften rustig te houden zullen verscheidene burger-politici dan waarschijnlijk wel de sociale hervorming er aan geven. Dan zullen misschien weer scherp komen te staan tegenover elkaar het socialisme en het liberalisme, de arbeiders- en de heeren-politiek, zooals

deze laatste in de echt-conservatieven zal blijven voortleven. Het socialisme uitgaande van de gemeenschap, de organisatie stellende boven het individu, de maatschappij beschouwende als een levend organisme dat zich ontwikkelt naar een collectivistische orde; het liberalisme in zijne theorieën uitgaande van het individu, de maatschappij opvattende niet als een samenstel, maar als eene verzameling van individuen, atomistisch naast elkaar geplaatst. Het socialisme met zijne opvatting van vrijheid als de aanwezigheid der voorwaarden die vereischt zijn voor de ontwikkeling der individualiteit; het liberalisme strevend naar een vrijheid die bandeloosheid is, en voor den machtige heerschappij, voor den zwakke slavernij beteekent. Het socialisme dat de gemeenschap aangewezen acht om de voortbrenging te organiseeren, het liberalisme dat naar „laissez faire” streeft en staatsbemoeiing met 't economisch leven uit den boeze meent. Het socialisme dat de leer is, speciaal geëigend aan het tijdperk van ontbinding en verwording der kapitalistische orde; het liberalisme het overblijfsel van en de herinnering aan den tijd dat het kapitalisme uit de feodale maatschappij zich ontwikkelde. Het socialisme moet aanwinnen, het liberalisme moet ondergaan. Wat blijft er in onzen tijd van vrije mededinging als algemeen geldende over, nu trusts, syndicaten, kartellen en dergelijke ondernemersverenigingen als uit den grond verrijzen? Waar belandt het particulier initiatief, als de reusachtige concentratie van kapitalen, verscheidene bedrijven voor en na monopoliseerende, tot staats- of gemeente-exploitatie noodzaakt?

Voerde men het „laissez faire” strikt door dan zou men in het anarchistisch kamp moeten belanden. Niet zonder beteekenis is de sympathie van Mr. Van Houten voor de „vrije” socialisten-anarchisten! Maar wat Van Houten en Samson scheidt, dat is juist het karakteristieke van het liberalisme. Vaart Samson uit tegen sociale politiek, vloekt hij op de staatsbemoeiing met voortbrenging en distributie dan stemt de ex-minister geestdriftig met hem in. Maar richt Samson zich tegen het staatsgezag, dat den eigendom beschermt, dat de ongelijke verdeling van het bezit bestendigt, rijkdom handhaaft naast armoede, dan komt hij in botsing met den liberalen eerbied voor de heiligheid van den persoonlijke eigendom en dan scheiden zich de overigen voor een goed deel samenloopende wegen. Want wil Van Houten de anarchie op economisch gebied, de anarchie die de uitdrukking is van het pure eigenbelang der kapitalisten, voor anarchie op staatkundig gebied is hij niet thuis. Die anarchie zou een eind maken aan de bevoorrechtting die de kapitalistische orde aan de bezitters verzekert. Want de staat, in dienst der bezittende klasse, staat klaar met politie, justitie, en zoo noodig met het leger, om de positie der kapitalisten te beschermen. Wat geeft het den arbeider of die bescherming ook hem wordt toegezegd, wanneer hij geene eigendommen heeft die bescherming behoeven? De staat vaardigt wetten uit die de belangen der bezitters handhaven. De staat heeft door tal van maatregelen invloed op het economisch leven ten voordeele der heerschende klassen. Van die staatsinmenging zijn liberalen niet afkeerig. Anarchisten wel.

Van vrije werking van het eigenbelang, door liberalen in naam voorgestaan, is inderdaad geen spake wanneer het eigenbelang ten opzichte van den eigendom op allerlei wijzen gebonden is.

Is dus de bezittende klasse zelf in hare meest zelfzuchtige uiting, het liberalisme, ten haren behoefte van staatshulp niet afkeerig, gebruikt zij de staatsmacht om de voorwaarden waaronder zij hare waren aan de markt brengt zoo gunstig mogelijk te maken, dan heeft de arbeidersklasse het recht van den staat te vragen dat hij haar verzekere verbetering van de voorwaarden, waaronder zij hare eenige waar, hare arbeidskraacht, ter markt brengt. En dit recht is te moeilijker te betwisten, omdat de arbeidskracht niet is iets doodts, maar eene functie van het leven; zoodat de omstandigheden waaronder de verkoop der arbeidskracht plaats heeft, ingrijpend zijn in het levensgeluk van den verkoper. En wanneer den staat ééne mooie roeping is toe te schrijven, is het dan niet deze: dat hij het levensgeluk der individuen heeft te verhoogen?

Geen liberalisme kan in onzen tijd meer daadwerkelijken invloed krijgen op den ontwikkelingsgang der menschheid. Het liberalisme heeft zijn tijd gehad, es kann gehen. Het socialisme is gekomen, en aan het socialisme is de toekomst. De arbeidersklasse, zich bewust geworden van de heerschappij die haar bestaan heeft gedrukt, zal die heerschappij aan de kapitalisten gaan ontnemen. Het besef

van den klassenstrijd gewonnen, zal het proletariaat dien strijd voeren met al zijn kracht. In dien strijd is allereerst oogenblikkelijke verbetering van positie noodig om machtiger te worden. Die verbetering zal worden bereikt door een doen-ingrijpen van den staat in de distributie van 't maatschappelijk arbeidsproduct, door de vakbeweging en de coöperatie daarnevens. Maar stijgende in welvaart, stijgende daarmee en ook daardoor in ontwikkeling en in strijdbaarheid, zal de arbeiderklasse het oogenblik naderen dat de bijl kan worden gelegd aan de oorzaak van het kwaad: de wijze van voortbrenging. En de tijd komt dat men van uit een gelukkiger samenleving met afgrijzen zal terugzien op het verleden, waarin de voortbrenging niet gericht was op de behoefte van allen maar slechts op de winstzucht van enkelen; waarin dientengevolge maatschap, in de maatschappij ver te zoeken was. Dat die tijd komt zal de triomf zijn van de arbeiders over het kapitalisme, triomf van de wetenschap over het ordelooze; van het socialisme over liberalisme en anarchisme de volledige triomf.

Spreekt men nu, zooals in de bekende Debating-stelling, van een individueel streven naar verbetering dan moet gevraagd worden hoe men dat bedoelt. Meent men het in den oud-liberalen zin, dan beteekent het een streven naar verbetering van eigen positie. Van dat streven heeft de geschiedenis het bankroet laten zien. Wil men individueel streven naar verbetering van 't lot der groote massa, dan houdt men weinig rekening met de werkelijkheid. Eerstens vergeet men dat de concurrentie tusschen werkgevers onderling kostbare maatregelen voor den afzonderlijken werkgever zeer bezwaarlijk doen zijn. Tweedens, maakt men dan de fout geen rekening te houden met den bestaanden klassenstrijd, de tegenstrijdigheid van economische belangen tusschen de beide groote maatschappijklassen. Aan het eerste bezwaar is eenigszins tegemoet te komen door maatregelen in 't belang van arbeiders algemeen in te voeren, wat alleen kan door den staat, middels de wetging. Het tweede maakt dat de staat die maatregelen niet zal nemen dan gedwongen door de georganiseerde arbeidersklasse. Van individueel streven kan dus in 't algemeen geen sprake zijn. Slechts van organisatie is uitkomst te verwachten. Wil men nu ondanks alles toch individueel streven, dat men dan individueel streve naar organisatie.

J. W. A.

Die Schönheit des Weiblichen Körpers.

Von Dr. C. H. STRATZ.

De bestemming van de bibliotheek op de S. P. is om de eenzijdige ingenieurs-ontwikkeling op de P. S. aan te vullen. Wie dit inzien en van beide gelegenheden goed weet gebruik te maken kan zich voor zichzelf volmaken: naast de noodzakelijke plicht van de P. S. heeft hij, zoo dit alleen hem niet voldoet, het genot van de ontwikkeling van zichzelf door de bibliotheek van de S. P.

Het behoeft geen betoog, dat hij het hoogst staat, het ontwikkeldst is, die, zichzelf kennende, weet wat hij wil en met machtigen geest het grote leven en het vele weten in evenwicht houdt. En nu zijn er zeer velen, die niet weten wat ze willen en zich laten gaan door de drang der omgeving, der grote massa, die voor alles wil plicht, wil dat je een goed ingenieur wordt, al verdoof je ook andere en soms veel grotere capaciteiten in je. Zoo zijn er ingenieur geworden, die precies weten hoeveel klinkbouten een zekere brug nodig heeft, die, werkend onder hun lamp, de zuiverste wiskundige theorieën kunnen opbouwen en die niets weten van het leven en de natuur, van de levenskunst in 't algemeen, ja niet eens weten dat zoo iets bestaat. Dergelijke mensen zullen, daar ze hun individualiteit niet ontwikkeld hebben, in hun leven handelen en genieten geheel als hun omgeving, of, zooals grote geleerden, het leven niet zien of als bijzaak beschouwen. En hoewel de meesten dergelijke mensen zullen benijden en ze geslaagd noemen, zoo zijn ze toch, buiten de P. S. stemming beoordeeld, zeer onvolmaakt.

Een van de eerste redenen, waarom een student zoo geworden is, is omdat hij de bibliotheek van de S. P. niet gebruikt heeft. Dat ze hierin geen belangstelling getoond hebben ligt of aan hen, of aan de bibliotheek. Gewoonlijk aan beiden.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 26 APRIL 1900.

In 't algemeen wordt er niet beseft, dat het corps vele en ruime gelegenheden aanbiedt tot ontwikkeling en genot. Dit blijkt o. a. duidelijk uit het gebruik van de bibliotheek. Men gaat er heen om een krantje te lezen of leest een boek dat men er vindt. Wil men wat meenemen, dan bladert men de katalogus door en zoekt uit. Een enkele keer vraagt men een boek aan, waarvan de titel frappeerde of waarvan een kennis zei, dat het zoo mooi was. Er heerst een vrij grote onverschilligheid omtrent de bibliotheek. Zoo men er meer voor voelde, zou men inzien, dat een bibliotheek iets zeer nuttigs en belangrijks kon zijn, dat men, in zijn verlangen om verschillende dingen te weten, kan zien of die er zijn en zoo niet, dan die aanvragen, waardoor de bibliotheek een deel van hem en zijn geest en beschaving door die aanvraag een deel van de bibliotheek wordt. Maar zal zoo iets er zijn, dan moet men iets willen, en weten. En het is het oude liedje; men wil weinig, men verlangt weinig, men weet weinig. Dit openbaart zich door het grote aantal hoogst onbelangrijke boeken op de S. P.

Nu is het de werkring van den bibliotekaris de aangevraagde werken te schiften en het goede te behouden; maar als er niets dan prullige werken worden aangevraagd, is dat zijn schuld niet. Maar wel is het ten zeerste te bejammeren, als hij, hetzij door te drukke aanvraag, hetzij door luiheid of domheid veel onbelangrijks aanschafte en een boek van zeer groot en algemeen belang, van ruim en gezond genot over het hoofd ziet.

Een dergelijk boek is: Die Schönheit des Weiblichen Körpers.

Voor den student, waarmee ik bedoel de jonge man met zijn steigerend verlangen naar leven en weten, bestaat niets dat zo'n hevige ontroering van schoonheid en geluk kan geven als de vrouw. Zij heeft zijn diepst en sterkst gevoel en om haar denkt hij zijn mooiste levensmomenten. Maar juist omdat dit aantrekken van zo'n overweldigende macht is, zien we dat de student in 't algemeen te klein is en te bedorven door aangeleerde ideeën om dit hevig-schone rustig en groot te omvatten en te leiden. Gewoonlijk zien we dat hij of zijn gevoelens niet aandurft, het onderdrukt, en niet laat ontbloeien, of dat hij, totaal vrij geworden, gewoonlijk door den drank, uitbarst en in bordelen of anderzins meent te voldoen aan dat sterke verlangen.

Maar dat dit gewoonlijk een zeer gewrongen, klein en vals genot is blijkt hieruit, dat hij vaak met minachting en walging aan die vrouwen terug denkt of van haar spreekt of opsniijdt. Zoo hij waarachtig en groot genoten had, zou hij er met eerbied over spreken.

Door de maatschappelijke verhoudingen met hun bekrompen onnatuurlijke moraalbegripjes is deze tragedie zoo geworden. En nu is het juist het grote voorrecht van een student, dat hij vrij is, om, ongehinderd door de logge massa (immers een studentenstreek wordt door de vingers gezien) zijn eigen levenskunst te vinden en daarvan te genieten. Hij kan zichzelf bewust worden, hij kan zichzelf zijn en dus volmaakt.

Maar in dit streven zal het allereerste en allerhevigste, het allesbeheersende zijn: de vrouw. En elke waarheid en elk boek over haar zal hij met blijdschap begroeten. Dat dit zoo is, zien we uit de vele boeken over vrouwen op de S. P. Maar we zien meteen uit de vele en geliefde werken van de soort: Reutlinger: Nos Baigneuses, de werken van Bac: Les fêtes galantes etc. dat dat allereerst verlangen zich klein en bedorven uit en niet geleid is door een groot en ruim genot. Het begrip van het hoogere ontbreekt. Ik besluit hier te meer toe, daar goede werken over de vrouw er niet zijn en er blijkbaar ook geen begeerte is die te ontdekken of aan te schaffen.

En zoo, in die sleur van Mars, Bac, Gerbault, Guillaume etc. is dit mooie en degelijke boek van Strasz genonchaleerd en staat er nog altijd achter de titel, door mij verleden jaar in 't aanvraagboek geschreven: zal nagaan.

Een boek over de schoonheid van het vrouwenlichaam, geschreven door een dokter, en dat binnen twee jaar zes drukken beleefde. Zoowel door zijn titel als door dit feit een interessant boek dus voor de mensen. Men kijkt het in, men leest het door en luisterend naar de bezadigde en overtuigende stem van den dokter gevoelt men langzamerhand de grote verantwoordelijkheid een lichaam te hebben

en dit zoo schoon mogelijk te laten worden; gevoelt men dat de meesten ja bijna allen de grote en onvergeeflike zonde begaan bewust of onbewust de lichaams-schoonheid van zichzelf en anderen niet te zien of ze te verminken en te verbergen. Niet op een hooghartige toon over een dergelijke onvolmaaktheid bij de mensen, maar in de rust van de klare eenvoudige natuurlijkheid spreekt de dokter over het begrip der gezondheid, dat gewoonlijk niet of veel te weinig gewaardeerd wordt. En de mensen gaan nadenken, gaan er iets voor voelen en zullen langzamerhand de nuttige wenken toepassen. De dokter heeft zijn doel bereikt, maar meteen de kunstenaar, die in den dokter leeft. En dat is juist het practies-goede van het boek: was het geschreven door den kunstenaar alléén, dan zouden de ziende-blinde mensen het boek als kunst-uiting niet toepasselijk op zich zelf vinden en ze zouden blind blijven; nu schijnbaar alleen de dokter spreekt luisteren ze.

Maar voor wie het voelen kunnen is dit boek niet alleen van een degelijke gezondheid maar ook van een grote reële schoonheid. Zooals in enkele levensmomenten de werkelijkheid verre gaat boven de fantasie en ons zoo'n groot en ruim genot geeft dat we luisteren en kijken naar ons zelf en het is alsof de tijd stil staat, zoo is de schoonheid van dit door en door reële boek. Het boek is niet de idee van schoonheid, als bijna alle andere boeken, maar het is de werkelijkheids-schoonheid, zonder idee. En juist daardoor geeft het zoo'n hevig genot, een genot dat zich verhoudt tot het ideën-genot als het kijken in twee mooie vrouwen-ogen staat tot het schrijven over die ogen.

De schoonheid van het vrouwenlichaam! Dit is voor ons als jonge mannen wel het hoogst-mooie dat zich denken laat en vele krachtige visioenen trekken voorbij onze dromende ogen. We zien in snelle opvolging wat ons het sterkst als iets bijzonder schoons is geopenbaard: het wondere bewegen van een sierlijke enkel in een zacht-leren dansschoentje of van een slanke hals boven een trotse borst, de ongelooflijk schone lijn van een bewegende vrouwen-arm of van een dansende figuur, het groot open gaan van een mooi oog in verwondering of in hevig begeren, maar ook meer, en juist daar, het verglooiën van de lijn in een kleine, zacht warme mond, die tegen je lacht; het dartelen van blond haar met felle jubel-lichtjes van zon of met rustige glansjes van gaslicht; de onnoembare teerheid van heel blanke huid, waar stil en lief het leven achter beweegt. Maar bovenal het éne moment, bij een schilderij, op straat waar je precies nog weet waar, op een bal, in een café-chantant of waar ook, dat éne moment, toen door een enkele houding, heel even maar het besef van schoonheid van het vrouwenlichaam in eens bij je insloeg.

En bladerend in het boek, waar de bedwelmende geur van de blanke, zijdeachtige vrouwenhuid uit opstijgt, zou je wegdromen uit het reële, naar de steile hoogte van je lyriek als niet Strasz, de kunstenaar met zijn gedegen schoonheidsbegrip je tegenhield met zijn kalme dokterstem en zijn rustig gebaar van bewondering, waarmee hij de schoonheden van het vrouwenlichaam laat zien en daardoor onze hevige ontroering terugbrengt tot een ruim en groot genot. Hij houdt ons eigenlijk niet tegen, hij leidt ons slechts; hij weet ons zoo te ontroeren als het goed en mooi is, hij geeft ons zoo den fijnen tintelenden wijn dat wij niet dronken worden maar steeds genieten. En niet een sterke terugval maar een rustig en gezond iets houden we met onze herinnering van zijn boek terug.

Maar het grootst van alles is het feit van het verschijnen van dit boek: het feit, dat er te midden van de mensen, die hun leven verleven in weinig of klein genot, in heel weinig begrijpen van schoonheid, een boek uitkomt, waarin met veel verbittering, maar met de rust en de eenvoud van de waarheid die mensen hun onvolmaaktheid getoond wordt; het feit dat Strasz veel reël genot aan de mensen heeft gegeven en daardoor het zijne heeft gedaan om de mensheid van de onwerklike ideën-godsdienst van de bleeke Christus aan het kruis te brengen tot de godsdienst van het lachende leven en het grote en ruime genot.

J. GRATAMA.

„Het Volk.”

In „Propria Cures” hebben eenige Amsterdamsche studenten hunne studiegenooten opgewekt zich te abonneren op het nieuwe dagblad der arbeiderspartij. Wij willen voor Delft dit goede voorbeeld volgen.

Men is hier nu gelukkig wel zóó ver dat het over het algemeen als een zeer merkwaardige curiositeit wordt beschouwd wanneer iemand het bestaan van eene zelfstandige groeiende arbeidersbeweging ontkent, deze een fictie noemt. Maar al zijn de studenten zich het bestaan en den ernst der arbeidersbeweging wel bewust, aangaande de beginselen welke in die beweging de leidende zijn, er aan ten grondslag liggen, is hun kennis nog gering. Zooveel zullen de meesten wel bemerkt hebben, dat wat ze op de burgerschool-staathuishoudkunde-les voor algemeenheden hoorden vertellen, voor het wezenlijk begrijpen van 't maatschappelijk leven van geene — of negatieve — waarde is. Een nader kennismaking met de sociaal-demokratische denkbeelden is dus hoog-noodig. De student die over eenige jaren de groote, naar verluud koude, maatschappij zal ingaan moet zich in dezen tijd van zijn leven niet alleen bekwamen voor een of andere betrekking, in dit of dat studievak, maar heeft zich tevens te ontwikkelen tot een denkend lid der samenleving, in staat zijne staats-burger-rechten met verstand te gebruiken.

Wij weten wel dat de meesten zich hieromtrent geen groote zorgen maken. Maar het mag toch wel eens gezegd worden hoe onverantwoordelijk het is zonder een goed oordeel des onderscheids het stembiljet te aanvaarden en te gebruiken, waar men met dat stembiljet een zoo grooten invloed uitoefent op het stoffelijk en geestelijk bestaan van een heel volk.

Nu wordt er door velen gedacht dat zij na hun studententijd de beste gelegenheid zullen hebben om zich in de maatschappij te oriënteren. Dezen bedriegen zich. Eenmaal afgestudeerd wordt men meestal dadelijk zoo door zijne nieuwe werkzaamheden in beslag genomen, en daarenboven is van af de plaats die men dan in de maatschappij inneemt het vrije uitzicht op de economische verhoudingen zoodanig belemmerd, dat van een goed en onbevooroordeeld onderzoek van de vragen des tijds dan weinig komen kan. De periode waarin men het wezen der maatschappij, de sociale vraagstukken, heeft te onderzoeken, is de studententijd, die vrijheid en onafhankelijkheid kan verzekeren in doen en in denken.

We weten nu wel dat voor een degelijke, eenigszins diepgaande studie op dit gebied den meesten studenten tijd, lust of aanleiding, sommigen ook kracht ontbreekt. Voor al diegenen is er echter wel een eenvoudiger en gemakkelijker middel om met de sociaal-demokratie kennis te maken. Dat is de lectuur van het orgaan der sociaal-demokratie, het nieuwe dagblad „Het Volk”. In dit blad zet de arbeiderspartij haar beginselen uiteen, verklaart zij haar standpunt, voert zij voor een belangrijk deel haar strijd, schrijft zij haar eigen levensgeschiedenis van dag tot dag. In dit blad polemiseert zij met hare tegenstanders en spreekt zij uit wat ze denkt en wenscht, hoopt en vreest. Men zal wel inzien dat het doen en denken der socialistischen beter uit hun eigen orgaan te kennen is dan uit de in ons land bestaande „groote” bladen. Die bladen zijn eenzijdig, moeten dat noodwendig zijn. Ze zijn de organen van de burgerpartijen die staan, alle te zamen, tegenover de arbeiderspartij. Uit die groote bladen, uit Rotterdammer, Handelsblad, Telegraaf e. a., kennen de studenten de denkbeelden hunner klasse, en de verschillende strijdpunten die er tusschen de burgerpartijen onderling bestaan. Scherper dan het onderscheid tusschen de burgerpartijen onderling, is de tegenstelling tusschen de gezamenlijke burgerpartijen en de arbeidersklasse. Wil men die tegenstelling kennen, wil men den strijd tusschen de klassen begrijpen, en gerechtigd zijn in dien strijd partij te kiezen, dan dient men het bij het lezen van de groote burgerbladen niet te laten, maar moet men ook aandacht schenken aan de uitingen der arbeiderspers.

Daarom wekken wij de studenten op zich te abonneren op „Het Volk”. Wij hopen hartelijk dat velen zich zullen opgeven.

J. W. ALBARDA.
S. J. RUTGERS.

*) „Het Volk” verschijnt sedert 1 April ll. dagelijks onder hoofdredactie van Mr. P. J. TROELSTRA, en is de voortzetting van het driewekeleijksche blad „De Sociaal-Democraat”. De abonnementsprijs bedraagt f1,30 in de drie maanden. Het adres der administratie is: Geldersche Kade 117, Amsterdam.

M'n opinie over 'n opinie.

Dem Herrn J. F. B. VAN HASSELT
ehrfurchtsvoll zugeeignet.

Geachte J. F. B. lieber Freund und ehemaliger Corpsbruder, ik behoor zeer zeker niet onder degenen die je van overdrijving beschuldigen, zoo als je meteen zult kunnen opmerken.

Eilieve, wat heeft 't mij aangenaam getroffen, dat er in 't D. S. C. nog menschen zich bevinden, die zich gelukkig voelen hun Nederlander-zijn te kunnen uitspreken, juublend den volke te kunnen verkonden: „Wat ben ik blij, wat ben ik blij, een Nederlander noem ik mij!” en dit nog niet in zulke profane bewoordingen nee, nee, alles gaat royaal, grand genre, via den koning van Spaniën, die je (net als ik trouwens) altijd geëerd hebt. Ontken 't maar niet, grappenmaker, jij hebt Z. M. altijd wel mogen lijden, ondanks z'n afgezant Alva, ondanks z'n onverwinnelijke vloot, ondanks z'n wormen en andere vieze beesten, die dunkt me treffend van de hemelsche ongenade getuigen. 't Was achteraf beschouwd nog zoo'n mispunt niet als waarvoor ze hem wel hebben uitgekreten, een beminnelijk huisvader, een goedwillend koning en een braaf katholiek. Wat wil 'n mensch meer.

Maar dan, al zingende niet waar... daar trekt de godganschelijke geschiedenis van ons vaderland nog eens aan je geestelijk oog voorbij. . . Daar zitten ze — de Batavieren gezond en wel — een simpel berenvelletje en naakte beentjes — op hun boomstammetjes en zakken Vader Rijn af, ja... ja... kijk de Katten eens nijdig doen.... lieve hemel! je kunt je zoo begrijpen dat de Bataafjes maar liever een eindje op zij gingen... En dan: Flores V hù... zoo maar pardoos doodgestoken brr... Jan van Velzen... wat lekker hè, dat die naderhand in een ton met spijkers werd gerold... goed zoo... goed zoo.... Later Willem de Zwijger — Balthazar Gerardsz. och... och... nou is de prins dood... maar die Gerardsz vierendeelen... trek 'm aan stukken! vooruit jongens.... gaat 't niet met vier paarden, dan met zestien.... hier met je gloeiende tang, ruk 'm z'n tong uit.... 1672 't rampjaar.... radeloos.... redeloos.... reddeloos.... och hemeltje... och hemeltje... nou gaan we op de flacon... maar nee hoor... daar heb je niet op Willem III gerekend.... wacht 's eventjes... wat dachten jullie wel... dat gaat hier zoo maar niet...

Zie je, dat roept 't Wilhelmus ook in mij op, die glorieuze tijd... ja waarachtig, die vrijheid, waarvan je zoo treffend zegt, dat onze voorouders hun leven voor over hadden.... Zeg, ouwe jongen, zou jij nou op de loop gaan, wis en bliksems niet, niwaar.... jij zou, ... wel alle donders... jij zou... net als de Boeren hè in Transvaal, die daar ginds liever sterven, dan hun heiligst bezit als volk, hun onafhankelijkheid prijs geven.... kerel jij bent 'n man naar m'n hart... Ik moet je zeggen, dat je bij dit alles blijft zitten... ik bedoel dat je als vanzelf gaat staan als dit alles door je hoofd gaat... dat spreekt vanzelf, maar hoor nou 's even... dat terwijl dit jou en mij door 't hoofd gaat... en dat een ander daarbij blijft zitten... dat getuigt niet alleen van geen piëteit, maar dat is eenvoudig niet-respecteeren van onze teederste aandoeningen... en daar wil ik heen.

Dat de menschen willen blijven zitten, dat moeten zullie weten, maar dat ze ons aanstoot geven door hun weinig eerbiedig gedrag... dat ze, terwijl onze kop rondom loopt van pure vaderlandsliefde... dat ze daar maar achter hun borrel nonchalant en wèl blijven zitten, terwijl wij, God beter 't, de heele vaderlandsche geschiedenis 's even door maken, Brinio, Claudius Civilis, Karel de Groote, Dirk III, Alva... in gedachten toeknikken als ze ons voorbijloopen, dat ze dat op de Studenten Sociëteit Phoenix durven bestaan, terwijl jij en ik daar met al 't vuur dat we zoo gauw bij elkaar kunnen rapen 't goddelijk Wilhelmus staan te brullen... dat is... weet jij wat 't is?... Ik weet 't niet; maar 't is iets heel ergs, hoor! iets heel ergs....

Mon cher, ik zou er bijna toe komen om niet meer op de S. P. te verschijnen en jij? Zijn me dat kerels... zijn dat Nederlanders... zijn dat Delftsche Studenten.... zeg... wat zijn 't?

Kom, laat ons (jij en ik) grootmoedig zijn... ze weten niet wat ze doen.

Dag, lieve vriend!

R.

Verslag van den Interacademialen Gymnastiekwedstrijd te Leiden.

70 jaren geleden werd op 3 April Arena Studiosorum opgericht, 70 jaren van bloei liggen nu achter haar en de indruk dien zij op de buitenwereld maakte tijdens haar feest in de gehoorzaal was schitterend. Keurig vlaggedoek en sierlijke vaandels vraagden om strijd uwe aandacht, met kwistige hand werden hartsversterkingen, havana's en bloemen rondgedeeld terwijl halve beafstukken op den achtergrond troonden.

Is het te verwonderen dat de strijd hevig en geanimeerd was, het publiek talrijk en dankbaar, het L. S. C. trotsch op zulk een vereeniging?

Na een hartelijke openingsrede van Vollgraff, praeses van A. S., doemden tegen 10 uur in den morgenstond de eerste bloote armen en beenen van de vertegenwoordigers van Odin (Delft), Olympia (Utrecht) en A. S. in de zaal op en nam de strijd een aanvang.

GYMNASTIEK.

Het Leidsche vijftal bestond uit Fockema, Stutterheim, Kaiser, Zaayer en Greve, men ziet, een combinatie om van te watertanden, en waarvan ieder, zonder uitzondering in een gouden lijst gevat moest worden. Hetzelfde geldt voor het Delftsche vijftal: Groneman, de Leau, v. Houten, Hogerwaard en Hengeveld. Vooral laatstgenoemde verdient een enorme pluim, die voor Mercx invallend, op het laatste moment zich bereid toonde zijn engineering tegen een gymnastiekkring te verwisselen. Bravo Isaac!

Over het algemeen waren de toeren zeer goed voor de krachten der deelnemers berekend en er werden prachtige, zachtvloeiende bewegingen te genieten gegeven. Delft vertoonde de superioriteit in gymnastiek, moest echter veel door ver-springen verliezen.

Uitslag: No. 1 Delft met 534½ punten.

No. 2 Leiden „ 524 „

Groneman mocht het genoeg smaken zijn salonwerken met den eersten prijs bekroond te zien; hij behaalde 123½ van de 140 punten; 2de prijs Fockema met 118 punten, Stutterheim 3de prijs met 111½ punt.

GEWICHTENHEFFEN. (Personeel).

Eerst forceerde Hogerwaard 32 strekkingen met 60 pond, wat Zaayer hem direct met 33 verbeterde. Overigens geen getallen om te noemen.

VER-SPRINGEN. (Personeel).

Na eenig ge-ren, ver-toont Fockema de eerste merkwaardige sprong van 5,60 wat langen tijd een record scheen tot eindelijk Doedes onder gebulder der Delftsche supporters de gelijkmakende sprong scoort. In groote harmonie werden de prijzen door de cracks afgebaald.

SCHERMEN.

Zeer velen waren voor deze afdeeling ingeschreven en ook Utrecht was nu vertegenwoordigd door de gebroeders Niks en Coers.

Kenmerkend was de onstuimige aanval der Utrechternaren, het kalme zekere afwerken der Leidenaars en de tamheid der Delftenaars, die men gerust uit de hand kon laten eten. Niemand was bestand tegen de gewisse stooten van Vollgraff en de felle slagen van Nierstrasz, die met een glimlach op het gelaat hun medailles in hun buidel lieten glijden. Ook Klein en Niks Jr. slaagden erin vele tegenstanders te vellen en hun medailleverzameling uit te breiden.

WORSTELLEN.

ESSER—GRONEMAN.

Waar de overwinning voor laatstgenoemde zeer gemakkelijk scheen, wist de lenige Esser hem die zoo lang te betwistten dat eerst na 3 onbesliste ronden Groneman hem in den vasten greep kon terrasseeren.

ALVAREZ CORREA—KLEIN.

Er werd al veel gewatertand en velen waren er reeds voor gaan zitten om een reuzenstrijd te aanschouwen eidoch de strijd was kort. Een mislukte greep van Correa, een ijzeren omknelling, een hevige cirkelsector in de ruimte, een stofwolk, een zware plof, twee ontdane gezichten en onder het donderend gejuich der Delftenaars neemt de Fries zijn plaats onder de rij der luchators weder in.

HOGERWAARD—TROMP.

De partijen bleken volkomen aan elkaar gewaagd te zijn, echter was de strijd zonder veel afwisseling daar beide ongeoeffend waren; vlugheid en trucs werden dan ook niet ver-toond ofschoon het zachte gesteun de noodige kracht verried. Na 4 ronden viel Hogerwaard het eerst van vermoeidheid om.

TROMP—KLEIN.

Niet veel tijd was er meer overgebleven en dus moest Tromp zijn moede ledematen weder aan het werk zetten om den, van vechtlust stampenden Klein, het hoofd te bieden. Waar deze anders als een klomp deeg onder des bakkers handen, bewerkt werd, was nu de strijd niet twijfelachtig en na een forsche duw werkte Klein zich in de finale, echter niet zoo kort of Groneman had tijd gezien op zijn gemak eenige zachte eieren naar binnen te werken, niet overbodig voor de nu volgende beslissing:

KLEIN—GRONEMAN.

Voorzeker was deze partij de interessantste van den dag, en menige prachtige brug, narrow escape of listige truc werd met groote ingenomenheid opgemerkt. Na 2 ronden kon Klein eindelijk op zijn gemak zijn aandacht aan de plafondversierselen wijden.

Groneman was dus kampioen en zal bij het afvegen van eenige druppels wel gedacht hebben dat de wonderen de wereld nog niet uit zijn; echter onze oprechte gelukwensen.

Prof. v. Bemmelen slingerde nog eenige krachtige woorden in de zaal en de groote dag van A. S. was voorbij. Niets had in al dien tijd de feestvreugde kunnen verstoren, zelfs niet het Odinelied en na een prachtig diner en kroegjool voerden de Delftenaars hun medailles en prijzen naar de oude Prinsestad mee met een levendige en blijde herinnering aan de gastvrije Sleutelstad.

C. ROBBERS.

ADVERTENTIE.

Gelegenheid aangeboden tot Dineeren

voor twee stille heeren à **75 ct. per diner.**

Adres VAN LEEUWENHOEKSINGEL 6.

Ondergeteekende bericht dat hij zijn Zaak in

WAPENS en JACHTBENODIGDHEDEN
weder geopend heeft **MOLSLAAN 90.**

Aanbevelend,

C. F. SCHILLING.

Photografiën (Platina) à f 0,25

in veertig soorten verkrijgbaar in 't Magazijn
van Encadrementen, **VOLDERSGRACHT 18.**

N. J. VAN BERGEN VAN DER GRIJP.

ATTENTIE S. V. P.

NEEMT PROEF.

Gezondheids Tarwebrood

van zuivere Zeeuwsche Tarwe gebakken en zacht verteerbaar, maar tevens voedzaam in gebruik. De prijs is **15 cents** per kilo. Het brood wordt op bestelling door de geheele stad bezorgd.

Aanbevelend,

J. HANNEMA,

Vrouwjutterland 23.

AANBEVOLEN:

Overvoorde's Haagsche Beschuitjes.

